

Skedar av trä och något av horn var alls icke vanligt ända fram till 1910, möjligen något längre.

Träskeden var ju billig, 25 öre pr styck har en minnesvärd äldring sagt mig den kostade. I hans föräldrahem begagnades träskeden till ungefär 1910-talet. Berävarnas snofar som var bonde hade träslöjd till biförtjänst. Han tillverkade skapar och skedar av olika form. En rundformad sked, lite grann större än en vanlig sked, snarlik en skopa, men den kallades sked. Skedens ~~under~~ skaft avslutades med en skarp krok. Man hängde skeden under måltidens gång emellanåt på fatets kant. Alla åt av samma kärl nämligen och det var mycket bekvämt att ha skeden så placerad, lätt ötkomlig. Huru listningen skedde kan jag inte beskriva. Troligen draskaden icke alls, man tog väl reda på att ingenting blev kvar i skeden. Skedarnas förvarades på en hylla kallad "karahyllan" eller oftast

i en aulång låg korg som hängde på väggen intill den stora väldiga köksspisens av granit. Hvarje familjemedlem synes ha haft sin egen sked. I skaftet skars man in sitt särskilda märke, somliga utdelade märke skaftets sleet andra lite längre mot själva skeden o.s.v. Man har sagt enig att det var lät att ordna den detaljen hvar enånga det är var familj. Det var lät att äta rätt så varm mat med skederna av trä och det kan man ju förstå. Skedarna gjordes av bok, ett lampligt träslag som lät fint en slät yta och därjernte voro starka och varade länge. Särskilda skeders tillverkades för gräddokemningen. De voro lite längre i skaftet, så och i själva skeden. Smörskeden, med vilken man ältade smörtrikningen så att kärnsmörjätten skulle anläggas hade sin särskilda form. Dessa sked skars tillverkaren små tänder eller skåror i. På så sätt blev smöret vackert mönstret ett förfaringsmärke

som tog sig väl till exempelvis vid kalasen.
Dessa sist. nämnda skeders kostade tre dalers
per st (50 öre). Ännu händer det att försäljare
kommer och erbjuder smörskedar.

Om hornskedernas användning kan jag
endast säga. att jag själv för nära 50 år
sedan på en auktion inköpte några horn-
skedar. Jag vill minnas att när man åt varm
mat med en hornsked smakade smaken av
hornet och i disken luktade skeden skarpt
och mycket illa. Hornskeden "slog sig" d. v. s.
ändrade form, men återgick när den kallnat
till sin ursprungliga form. Sausdosor gjordes och
tillverkades ännu av horn. Rände en pappersarbetare
vid Hørsebo som gjorde mycket vackra och
mycket efterfrågade dosor av horn. Hornet
kokades till det blev mjukt och lät sig formas
samma man ville. En modell av två form till

lämpet till användning, till ett koraffjærhorn var
det en koniskt formad modell, till ett kruthorn en i
de flesta fall jag såg en mycket vackert ^{formad} modell.
Det påträffades ^{att modelleras} som på pass stor tilltagen än den
fick drivas in mycket kraftigt i det varma kokta
hornet. Västkredsmännen efterfrågade horn
på sina affärsresor genom byggena, som jag
hört av en minnesgod person, men jag har inte
kunnat få bekräftat att nämnda affärsmän sålde
hornsked eller andra av horn tillverkade saker.

Skedstänglar, det lilla redskap som användes
för att föra igenom tänderna på väskleden, tillverkades
av horn. Densamma stängla blev ju mycket glatta och lätta
att arbeta med och hållbara. Man kan taga för givet
att "knallarna" sålde alla slags arbeten av horn. Horn-
~~en~~ tyvärr och skredar av horn finnes det mycket
av ännu i bygden och dylika saker har hamnat
i vårt sockermuseum. Hornskeder och hornafflar

Kom till användning då man skulle äta fisk har man
upplyst mig om, varför kunde man ej säga mig.

Jag antar dock att hornbesticken användes vid
kalasen och just till föreläggaredskap vid fiskrätten.

Personer som använt träskedlar påstod att de kändes
stärka och spritiga, de voro gamla dessa träskedlar,
och visade på märken av tänder. Vad man på
annat håll kallade "slum" hette här i lämt kveken.
Då en nötkreatur slaktades på bondgårdarna var
det ju en mycket lätt sak att ta bort kveken med
ett litet lätt slag med en hammare eller dylikt. För det
måsta fisk dock hornen följa med huden till garvarer
eller till en inkopare av hudar. Då en levande djur sätter
hornen som bekant rätt löst i bland. En ganska liten
brytning vid stängning emellan djuren, eller när
djuren vid lek eller anmärkades råkar bryta ut
på hornet fast klämt, sedrig så litet, så är hornet
borta, tyvärr. Hög. huser många skedlar man kunde få

en en medelstort respektive stort horn vet jag ingen
uppgift på, men antager att det kunde bli inre mot
en halvt dessin skeder, under eller över halvbasinet.
Det upprämda hornet kunde alldeles säkert tagas ut ganska
mycket. Säg endast en enda gång i min ungdom, en min
bror som var i en jagare försöka göra en horn. Denne
min bror behärskade dock knöken riktigt så mycket
minnes jag. Kanske själva knöken inte var så som
den skulle vara. Fjälsterhorn kunde det säkert bli
en halvt dessin av, större och mindre, en en ordinarie
horn. Man vet ju att viltkreaturen i yngre tid hade
ovanligt långa horn. Nu vill man ju gärna av olika
anledningar gå in för hovulås beslag. Verktyg vid
tjervukningen var ett redskap med egg på två sidor,
lite krökt i spetsen. Förhoppningsvis behövdes knappast något
mera redskap för tjervukning av träskeder undantagandes
en kniv med två handtag eller skaft, kallad bankkniv.
Naturligtvis måste dock råvaran, träet ha "exakt" till. d. u. s.

ACC. N:R M. 12189:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

bearbetats med en yxa, s. k. handys, såldes med en
mindre yxa. Vid förfrågningar hos oundersgilla äldre
personer har framgått, att då tårtskredor de sista år-
tionderna av 1800 talet kommit ut i handel, man med
glädje lade bort tårtskredorna, även om en och annan
familj brukade sådana en lit in på nittonhundratalet.
Tårtskredorna ha några sagt vore obekämpliga att äta
med, i allmänhet för stora, särskilt för barn.